

Hunok: megoldódhat Attila rettegett harcosai eredetének sok évszázados rejtélye

2025 március 08. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A hun vezér legendája...

A IV. század második felében elindult nagy népvándorlási hullám vetett véget az antik civilizációnak. A Római Birodalom számára katasztrofális következményekkel járó, keletről érkező invázió legfélelmetesebb népcsoportját a hunok alkották. Leghíresebb fejedelmük, Attila, akinek fejedelmi törzsszállása a mai Magyarország területén volt, a hunok vazallusává tette Bizáncot és Ravennát is. Az akkori világot uraló Hun Birodalom Attila 452-ben bekövetkezett hirtelen halála után azonban viharos gyorsasággal szétesett, és a hunok végleg eltűntek a világtörténelem színpadáról. A későbbi antik világ legismertebb nomád népcsoportjának eredetéről évszázadok óta tartó vitában új fejezetet nyithat egy nemrég publikált tanulmány.

A hunok a Krisztus utáni 370-es évek végén törtek be Kelet-Európába, ahol megalapították a történelem egyik legerősebb nomád birodalmát. Ez a kelet- és nyugatrómai impériumot egyaránt felforgató birodalom azonban alig néhány évtizeddel később szétesett. A történelmi közgondolkodásban a hunok Attila harcos népével azonosak, pedig az a helyes, ha nem csak egyetlen hun birodalomról beszélünk.

A hunok nagyfejedelme, Attila római követeket fogad egy XIX. századi romantikus festményen Fotó: Wikimedia Commons/Than Mór

A hunok nyelvéről és származásáról szinte semmit sem tudunk

Az első nagy távol-keleti hun birodalom Krisztus után 100 körül felbomlott. A korabeli kínai krónikákban hsiungnukként emlegetett, és a mai Mongólia területén élő ázsiai hunok birodalmának felbomlása, valamint az új európai Hun Birodalom megjelenése között több mint 250 év telt el. (A mongoloid népcsoportok csak a II. századtól kezdték el benépesíteni Mongóliát, ezért fontos hangsúlyozni, hogy a távol-keleti hunok nem lehettek mongol etnikumúak.) Amíg a távol-keleti hunok nyelvéről néhány töredék fennmaradt kínai forrásokból, ezzel szemben az európai hunok által beszélt nyelv szinte teljesen ismeretlennek számít.

Az európai hunok birodalma Attila nagyfejedelemsége idején élte a fénykorát Fotó: Civilization Wikia
Utóbbiból csak alig három szó maradt fenn, amit Priszkosz rétor görög diplomata és történétíró jegyzett le a töredékesen fennmaradt történeti munkájában, aki II. Theodosius bizánci császár követeként 448 és 449 között egy évet töltött el Attila udvarában.

A hun törzseket Ruga egyesítette törzsszövetséggé 432-ben. Ruga halála után a törzsszövetség vezetése unokaöccseire, Mundzsuk fiaira, Attilára és Budára szállt át. Buda 443-ban bekövetkezett halála után [Attila](#) lett a Hun Birodalom egyedüli nagyfejedelme, aki adófizetésre kényszerítette Bizáncot, majd a Nyugatrómai Birodalmat is, és számos hadjáratot vezetett az impériumok ellen. Attila törzsszállása egészen a nagyfejedelem haláláig valahol a mai Magyarország területén volt.

E szavak, valamint a hszüingnuk nyelvemléke azonban nem mutat egyezést, így könnyen lehetséges, hogy a távol-keleti és az európai hunok nem is egy nyelvet beszéltek. A hunok eredete, illetve a bels?-ázsiai és az európai hunok közti rokonság, illetve kapcsolat kérdése így nagyobb részt még ma is tisztázatlannak számít.

Megszólal a sírvilág

Egy friss és modern tudományág, az archeogenetika eszköztára azonban új dimenziót nyitott e sok évszázados kérdés megválaszolásához. A HistoGenes projekt keretében ugyanis egy magyar, amerikai, német és osztrák szaktudósokból álló kutatócsoportnak sikerült genetikai kapcsolatot kimutatnia néhány európai, valamint az ázsiai Hun Birodalom egyes magas társadalmi státusú tagja között. Mivel az ázsiai hunok birodalmának felbomlása és az új európai birodalom megalapítása között több mint 250 év telt el, a kutatók azt vizsgálták, hogy e jelentős időbeli hiátus ellenére kimutatható-e közvetlen genetikai kapcsolat a távol-keleti és az európai hunok között.

Ásatási fotók a Budapest, Népfürdő utcai hun férfi sírjáról (IV. század vége/V. század) Fotó: Mészáros Boglárka, BTM Aquincumi Múzeum és Régészeti Park

A kutatási projekt 370 olyan egyén csontmaradványát vizsgálta meg, akik a Kr. e. II. század és az Kr. u. VI. század között három különböző földrajzi régióban, Belső-Ázsia mongol sztyeppéin, Közép-Ázsia különböző vidékein, valamint a Kárpát-medencében éltek.

Ezek között 35 olyan frissen elemzett genetikai minta szerepelt, amelyek Magyarország és Kazahsztán területéről származnak.

A kutatók a Kárpát-medence eddig megismert teljes IV–VI. századi népességét figyelembe vették a genetikai analízis során. A minták között a sztyeppéi jellegzetességeket mutató temetkezések ugyanúgy előfordultak, mint a IV–V. századi késő szarmata, továbbá az V–VI. századi gepida sírleletek – írja az [ELTE közleménye](#).

A távol-keleti és a magyarországi hunok közötti rokonság bizonyítékaira bukkantak

Az eredmények azt mutatják, hogy a hunok Kárpát-medencébe érkezése után nem élt itt nagyobb ázsiai vagy sztyeppéi populáció, mert ez az elem az akkori népességnek csak mintegy hét százalékát tette ki. Sikertelen azonban azonosítani egy olyan kisszámú, ám jól körülhatárolható és régészeti jellegű temetkezésekhez tartozó csoportot, ami viszont markáns távol-keleti, kelet-ázsiai genetikai jegyeket hordozott. Ehhez a figyelemre méltó felfedezéshez a genealógiai kapcsolatok újszerű összehasonlítása vezetett; az egyes egyének DNS-szegmenseinek elemzése az úgynevezett IBD/identity-by-descent módszerrel ugyanis közvetlenül sokakat mutatott ki a mongóliai Hun Birodalom későbbi időszakából származó, és magas társadalmi státusú személyekkel – írják a kutatók [közleményükben](#).

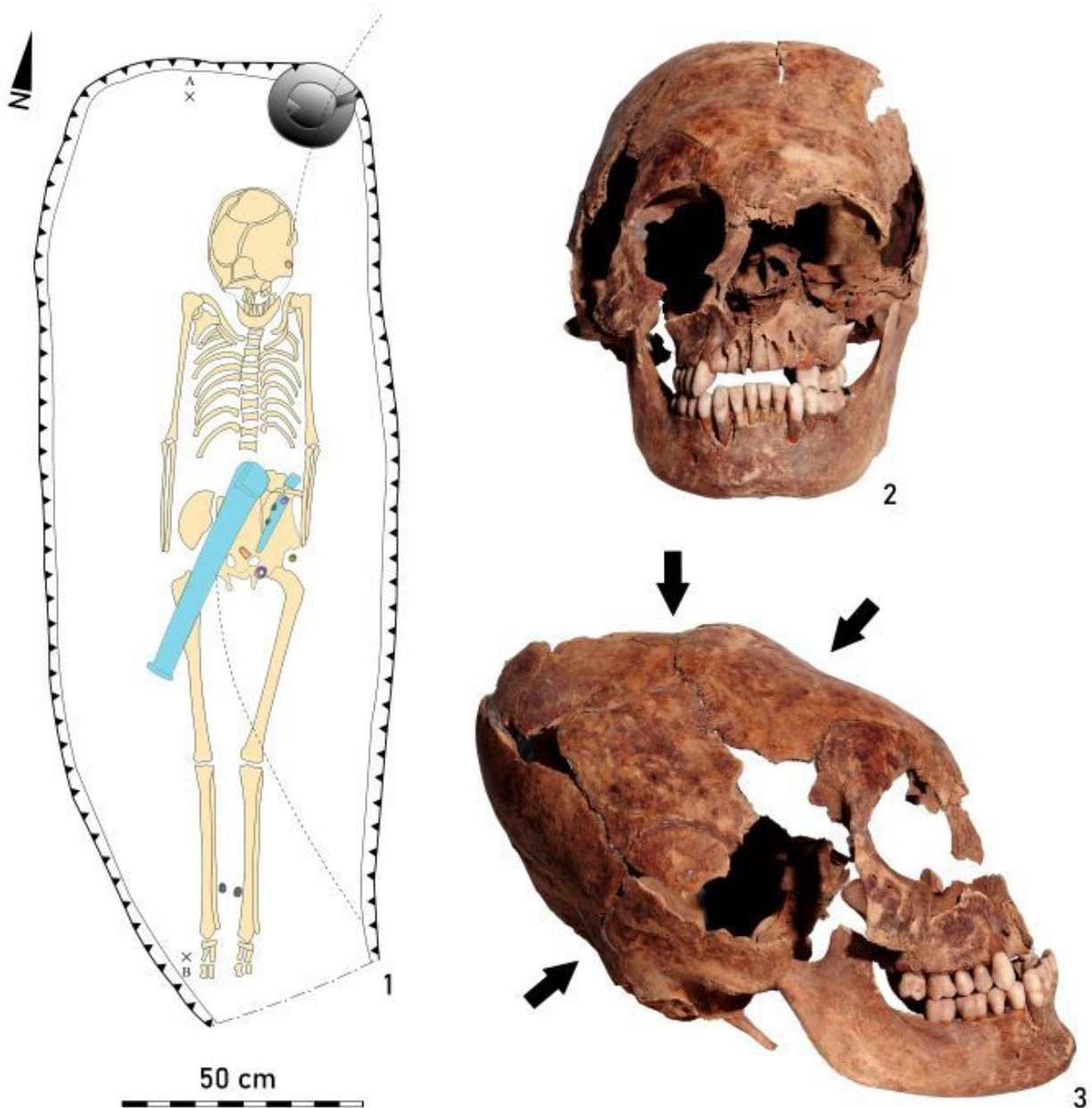

Sírmellékletek a kecskeméti, V. századi férfitemetkezésből! Fotó: Kecskeméti Katona József Múzeum

A Magyarországon azonosított hun leletek közül az egymással is rokonságban álló budapesti-zuglói férfi-, illetve a Tiszagyandán, valamint Tiszabura-Pusztatakszyon feltárt n?i, továbbá a Kecskeméten és az erdélyi Marosszentgyörgyön megtalált férfitemetkezések kapcsolhatók össze közvetlenül a távol-keleti hun néppel. Mindez azt bizonyítja, hogy a magyarországi hun személyek közül néhánynak egészen a mongóliai Hun Birodalom el?kel?iig vezethet? vissza a származása.

Nem sokkal élték túl a birodalmuk széthullását

Noha a közvélemény egységes néppésként gondol a hunokra, az eddig elvégzett kutatások szerint a kép ennél azonban jóval árnyaltabb. A Kárpát-medencei székhely? Hun Birodalom lakossága genetikailag rendkívül heterogénnek számít ugyanis a vizsgált leletanyag szerint. Mind a genetikai, mind pedig a régészeti bizonyítékok arra utalnak, hogy hun id?szakban a Kárpát-medencében megtelepedett népesség több hullámban, nem pedig egyszeri nagy és tömeges bevándorlással érkezett ide. Az eredmények arra is rámutatnak, hogy [Attila](#) hunjai, akik sok nemzedéknyi id? elteltével alapítottak új birodalmat a Kárpát-medencében, számos más eurázsiai népcsoportot is magukba olvasztottak. És annak ellenére, hogy politikai értelemben drámai módon átalakították a korabeli európai környezetet, genetikailag mégsem hagytak maguk után számottev? lábnyomot.

V. századi temetkezés Kecskemétr?l. A sírban egy er?sen torzított koponyájú hun férfi feküdt Fotó: Kecskeméti Katona József Múzeum

De mi történt a hunokkal birodalmuk Attila halála utáni széthullását követően?

Az addig is heterogén etnikai összetételű hun népesség maradványai az ezt követő egy-két évszázad során beolvadhettek a Kárpát-medencét később uraló népcsoportokba.

Az archeogenetikai vizsgálatok kimutatták, hogy a keleti genetikai szálak jóval kevésbé szignifikánsan ugyan, de a Hun Birodalom felbomlása utáni időszak temetkezéseiben is kimutathatók, ami a hun leszármazottak továbbélésére utal a VI. századi Gepida Királyság idejében. A HistoGenes kutatási projekt is jó példa arra, hogy a legmodernebb genetikai kutatások hogyan képesek a régészeti és történelemtudományi kutatásokkal együtt tisztázni a múltbéli népségek eredetével és összetételével kapcsolatos, nem egyszer több évszázados vitákat.

Mi állítható a bizonyosság szintjén?

- A hunok Belső-Ázsia, illetve a mai Mongólia vidékéről származnak, de nem mongoloid népcsoportot alkottak.
- Valószínűsíthetően a távol-keleti és az európai hunok más-más nyelvet beszélhettek.
- Attila idején az európai hunok már kevert népességnek számítottak.
- Az európai hunok egy kisebb csoportja és a távol-keleti hunok között bizonyítható a közvetlen leszármazási kapcsolat.
-

www.magyar nemzet.hu - Elter Tamás

Ajánló